

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem Mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Prvi slovenski katoliški shod in pa slovenski delavci.

Zadnjič smo izrekli nado, da bomo še nekoliko spregovorili o prelepem katoliškem shodu v Ljubljani. Vže ko smo pisali za zadnji list, so se čuli po liberalnih slovenskih časnikih hudi glasovi zoper ta važni shod — ali sedaj ti gospoda kar besni. Kar je bilo tamo sklenjenega očitno dobrega, o katerim nihče med Slovenci ne dvomi, o tem se kar molči, kar pa je bilo tacega, da nekaterim ni po volji, to se presekava, zavija, o tem se kar laže, da je groza. Radi tega hočemo tu ponatisniti zlasti, kar se je obravnavalo v Ljubljani o onih stanovih, katerim je naš list najbolj namenjen: vprašanje kmetsko, rokodelsko-obrtno, delavsko ter o posvečevanju nedelj in praznikov. Sprevideli bodo iz tega bralci, da je bil gospodom, pri onem shodu zbranim, res mar pravi blagor našega národa, seveda na pravej katoliškej podlagi. O drugih rečeh, kakor o šoli, krščanskemu življenju, tisku itd. tu sedaj ne bomo govorili.

PODLISTEK.

Črtica iz Amerike.

La Salle Ills, 21. avgusta 1892.

Vsak, ki na tujem živi rad sporoča svojcem v milo mu domovino, med kakošnim ljudstvom da biva; opiše deželo, šege in običaje, svojih novih sosedov. Tudi ne pozabi omeniti službe in dohodkov, katere imajo navadni delalci. Torej, drage mi „Dol. Novice“, nesite tudi vé mojim rojakom v ljubi rojstni kraj par vrstic o deželi preko širokega morja.

Dežela, v kateri bivamo, je deloma ravna in ima zdravo podnebje. Lepa rodovitna zemlja je tukaj, obraščena z zelenimi gojzdi. Rekel bi, dobro nam je tukaj biti, ko se ne bi spomnil na ljubo domovino, in ko ne bi imel srca in blagega sočutja do nje. Pa večina naših src bije le za deželo tisto, v kateri smo zagledali beli dan, kakor pesnik poje: Kdor ima srcé. Ima za dom solze

Delalci so pa tukaj, kakor sploh po Ameriki

A. Kmetsko vprašanje. Prvi slovenski katoliški shod smatra kot najnujnejšo nalogo našega postavodajalca, da se sklenejo take postave, po katerih bo mogoče zabraniti vedno hujše se razširjajoči propad kmetskega stanu in to že iz vzroka, ker je upiav ta stan najzanesljivejša zasloba toliko našega državnega, kolikor osobito našega narodnega obstanka.

V ta namen priporoča prvi slovenski katoliški shod:

1. a) Kmetovalci naj se postavnim potom organizujejo v kmetske zadruge; b) postavnim potom naj se zagotovijo kmetski domovi, ki naj bodo nerazdelni; c) tudi naj se postavno uredi dedinsko pravo.

2. Razbremeniti treba sedaj silno zadolžena kmetska posestva po načelih, kakeršna je kmetski minister v državnem zboru že naznanil; uvedejo naj se namreč okrajne kmetske zadruge, katere imajo pravno moč sodelovati pri razbremenjavanju kmetskih posestev. V to svrho izdajajo naj se zadolžnice, za katere prevzame vrhovno

raznih národov, ver in šeg. Tudi nas Kranjcev je precej lepo število. Največ pa je tukaj naših sobratov Čehov, o katerih bomo pa pozneje tudi kaj spregovorili. — V tukajšnjem mestu je več premogokopov, v katerih si ubogi Adamov trpin kot podzemeljski črvič išče vsakdanje hrane. Tukaj je tudi več tovaren za razna dela, izmed katerih ste dve prav velike, namreč za izdelovanja cinka. V teh tovarnah si mnogo ljudi služi v potnem obrazu svoj vsakdanji kruh. Zaslužek je le majhen 1 dol. in 25 cent. do 1 dol. 50 cent., le malokje se zasluži 1 dol. 75 cent., dva dolarja je pa prav redka prikazen za navadnega delalca. Le v sili za nekaj dni se primeri kje, pa v tem slučaju so le Angleži, Nemci ali Irci v prvi vrsti, ker so tukaj bolj domačini, mi Kranjci se pa le po tovarnah in premogokopih pehamo za bolj majhne, pa stanovitne plače.

Dragi rojaki, menim da ne boste hudi, ako vam spregovorim še besedico o naših sobratih, tukaj bivajočih Slovanih. Dovolite da vam tudi opišem veselje, katero so občutili pred kratkem; vsaj malo

poročstvo država, ter naj se po zgledu sedaj že dogotovljene zemljiške odveze razbremenjujejo naša kmetska posestva prehudih dolgov.

Ob enem pa se mora postavnim potom skrbeti za to, da se ne bodo mogla kmetska posestva čez gotovo mero cenilne vrednosti na novo zadolžiti.

3. Prenarediti se mora domovinska postava tako, da bodo kmetske občine oproščene sedanjega velikega bremena, kakoršno morajo nositi za oskrbovanje v tujini živečih svojih bolnikov in onemoglih rojakov.

4. Deluje naj se na to, da dežele same prevzamejo v lastno upravo zavarovanje proti požaru, proti živinskim boleznim in vremenskim ujmam.

5. Skrbeti je za to, da se vsa javna uprava sodnijska in politiška, tako uredi, da ne bo predraga in da se je bode ljudstvo lahko posluževalo; osobito je želeli, da se uvedejo občinska mirovna sodišča ter da se odpravi prisilno legalizovanje vsaj za manjše zneske.

6. Delovati je na to, da se uvede po železnicah pravična vožnja cena, da se odpravijo krivične refakcije ter sploh pospešuje izvoz naših pridelkov v daljni trgovinski svet.

Posebno naj naši zastopniki delujejo na to, da se južna železnica, ki vozi skozi celo dolgo ozemlje slovenskih dežel, podržavi, ker le tako je upati, da se uvedejo enako, kakor na državnih železnicah, pravični vožnji tarifi.

7. Shod priznava nujno potrebo, da se davki preuravnajo, ter izreka nado, da se bo nova davčna reforma izvršila tako, da bo potem olajšano davčno breme posebno nižjim delujočim stanovom,

osobito pa, da se zemljiški in hišni razredni ter obrtni davek zdatno zniža.

B. Rokodelsko-obrtno vprašanje.

1. Prvi slovenski katoliški shod obsoja pogubni liberalizem, ker je ravno ta s svojo sebičnostjo na obrtno-rokodelskem polju razrušil veljavo krščanskih načel in krščanske solidarnosti ter s tem odstranil najtrdnjšo podlago za občno blagostanje obrtno-rokodelskih stanov.

2. Prvi slovenski katoliški shod je mnenja, da ima državna oblast važno nalogo pri reševanju obrtno-rokodelskega vprašanja; zato z veseljem pozdravlja postavodajalne poskuse v avstrijski državi katerim je namen, odstranjevati žalostne posledice razjedajočega gospodarskega liberalizma; zlasti radostno pozdravlja osnovanje zadrug, v katerih je v krščanskem srednjem veku cvetel rokodelski obrt, katerim naj se zagotovi potrebna samostalnost.

3. Posebej pa prvi slovenski katoliški shod povdarja: a) Postavnim potom podeli naj se v zadrugah obrtnikom oni vpliv, kateri omogoči zadrugam uspešno delovanje; b) ustanove naj se samostalne obrtne zbornice, kamor naj pošiljajo zadruge svoje odposlance s pravico, javno zastopati koristi obrtnikov; c) omeji naj se obrtno delo po kaznilnicah, s katerim obrtniki-davkoplačevalci ne morejo tekmovati; d) pridobitni in dohodninski davek naj se za obrtnike tako določuje, da bode zabranjeno vsako neosnovano ovaduštvo ter da se bode oziralo na opravičene želje obrtnikov; e) v pospeševanje krščanskega življenja in gmotnega stanja rokodelcev snujejo naj se po potrebi rokodelska društva mojstrov, pomočnikov in učencev.

površno. Marsikomu je znano, če drugače ne, saj po časnikih, kateri donajajo vedno kake novosti iz širnega sveta. Kako je trpelo kršanstvo v kulturnem boju ali zatiranju katoliške vere v Nemčiji ob času železnega ministra Bismarka. Kako bridko je bilo to za verna srca: preganjanje duhovnov, zapiranje cerkvâ in zatiranje kršanskih obredov. Ob tem času so največ trpeli ubogi tamošnji Poljaki. Zatirani so mnogi zapustili rojstno zemljo in začeli se izseljevati čez burne morske valove v novi svet — v daljno Ameriko in si tam iskati novo domovino sebi in svojim potomcem. Naselili so se v združenih državah severne Amerike skoraj po vseh krajih in mestih tako, da ni lahko mesta, kjer ne bi bilo Poljakov obilo število. So pa tudi pobožni in pošteni ljudje, kakor se sploh vidi. Kjer se jih je le količkaj naselilo, postavijo si cerkev, šolo in osnujejo tudi razna društva v podporo v boleznih in tudi v starosti. Tudi tukaj se je naselil oddelek tega vrlega naroda. Postavili so si cerkev in jo posvetili sv. Jakobu. Ker so bili pa še vbogi, so napravili le leseno hišo božjo, kakor je začetkoma navada tukaj. Nesreča

pa ni počivala. Leta 1891. na sv. treh kraljev dan ko je prva sv. maša minula (naj pa omenim, po tukajšnji šegi so peči v cerkvi, ali pa parne cevi, da grejejo cerkev, da ne zmrzujejo ljudje po zimi) bilo je zakurjeno, da bo gorko za deseto službo božjo. Pa res prav gorko je postalo ob deseti uri: užgala se je cerkev in v kratkem času vpepelil je požrešni ogenj tempelj božji do tal. Mnogobrojno ljudstvo je bilo brez hiše božje, toda spremenili so šolsko poslopje v cerkev, postavili altar in se zbirali k službi božji. A niso pa pustili opustošenega pogorišča praznega, ampak prijeli so pridno za delo in jeli staviti novo velikansko cerkev. Čudno kako hitro so rastli zidovi velikega poslopja. In po nevtrudnem delu prišli so z zidom pod streho do zime. Ko se je pa ljuba pomlad letošnjega leta zopet oglasila, začeli so nadaljevati svoje delo ter jo tudi srečno dokončali do avgusta. Lepo in velikansko cerkev z dvema visokima zvonikoma in veličastno fasado, so blagoslovili 14. avg. Zjutraj že se je začelo veselo in živahno gibanje po mestu in okolici. Ob deveti uri začela so se zbirati razna društva z godbami na čelu; bila so

C. Delavsko vprašanje. 1. Ker konkurenca, glavno načelo sedanje produkcije, ovira ugodno rešitev delavskega vprašanja, smatra prvi slovenski katoliški shod za potrebno, da se ta konkurenca od zvonaj omeji z mednarodnimi pogodbami in primernimi zaščitnimi carinami, doma pa z uredbo domače produkcije; v ta namen naj se a) napravi prava razmera med produkcijo in potrebo; b) zabrani posameznikom monopol produkcije; c) prepreči nepravilno izkorščevanje delavskih močij; d) zagotovi delavcem stalno delo in upanje do boljše plače; e) kolikor mogoče odstranijo ženske iz tovarn; f) delavci, njihove vdove in sirote primerno skrbe za starost in slučaj bolezni.

2. Nova industrijska podjetja naj bi se postavno dovoljevala pod naslednjimi pogoji: a) Da sta podjetnik in poslovodja poštena in izvedena; b) da je obstanek podjetja zagotovljen in delavci torej niso v nevarnosti, prej ali slej zgubiti delo in plačilo.

3. Maksimalna delavna doba naj se pri posameznih industrijskih podjetjih skrči.

4. Delavcem naj se zagotovi pravica, da iz svoje srede volijo zastopnike v sonadzorstvo pri izvrševanju zakonov v varstvo delavcev.

5. Pri vseh večjih podjetjih naj se ustanove razsodišča iz veščakov.

6. Ponočno delo v tovarnah naj se za ženske popolnem prepove, za moške pa kolikor mogoče omeji.

7. V varstvo nramnosti naj se delavci v tovarnah kolikor mogoče ločijo po spolu.

8. Z ozirom na to, da se med delavci vedno bolj širi cerkvenemu in državnemu redu nevarna

društva nemško-katoliška in irsko-katoliška iz sosednjih mest. Velikanski spreved z mnogimi godbami se je pomikal z zberališčnega kraja v cerkev. Tamkaj bilo je pa častito duhovstvo že pripravljeno s škofom v njih sredi. Ob deseti uri začela se je slovesnost blagoslovljenja. Ko je bilo to končano, potem so bili blagoslovljeni tudi trije veliki in lepo ubrani zvonovi in nazadnje bila je še le maša. Veliko je bilo veselje v cerkvi, veliko pri skupnem obedu katerega so se udeležila vsa društva. Po obedu, se je podalo vse na kolodvor; ob dveh popoldne jih je odpeljal posebni vlak v eno uro oddaljeno mesto Špringvale, kjer je bila tudi še tisto popoldne nova cerkev tamošnjih Poljakov blagoslovljena. Ne smem pa pozabiti, kako blago hrepenenje se mi je vnelo v srcu po mili domovini slovenski, ko je neka Poljska godba svirala nekaj slovenskih pesni; ko bi bilo mogoče, kar zletel bi kakor ptič v ljubo domovino svojo.

Rojaki moji! vedite, da Amerika ni divja in neizobražena in pusta, ne, Amerika je izobražena v vseh zadevah. Smelo bi se reči, da je Amerika

agitacija, izreka prvi slovenski katoliški shod svoje prepričanje, da se mora delavski stan s primernimi sredstvi zopet pridobiti za kršanski red. V ta namen naj bi se snovala katoliška delavska društva ter med delavci razširjali dobri in poučni spisi o socialnem gibanju.

9. Slednjič je skrbeti za to, da bode obrtnijski nadzornik, kadar pride nadzorovat tovarne, z dotičnimi delavci govoril sam, a ne vpričo kakega družega uradnika, ker le tako, ako delavci z nadzorniki govoré prosto in brez strahu, pride se na sled marsičemu, kar treba predrugačiti ali odpraviti.

D. Nedeljski počitek in posvečevanje nedelj in praznikov. Prvi slovenski katoliški shod izjavlja, da treba spopolniti sedaj veljavne odredbe gledé na nedeljski počitek, oziroma preurediti, ker take, kakor so zdaj, nikakor ne zadostujejo v verskem, nramnem, gmotnem in zdravstvenem oziru. Le če se postavno uvede nedeljski počitek in vestno izpolnuje povsod, kjer še ne obstoji, ali je le na papirju, nadejati se je tudi, da se bodo jele posvečevati nedelje in prazniki. — V to svrhu naj se:

1. Kar najpreje omeji ob nedeljah in praznikih trgovina, kakor tudi vsako obrtovanje, katero ni neogibno potrebno.

2. Preiskujejo in pretresajo naj se velikim obrtnikom toli radodarno podeljene izjeme od zakona o nedeljskem počitku.

3. Zagotovi naj se nedeljski počitek uradnikom in službujočim pri železnicah in drugih prometnih zavodih.

4. Prepové naj se brezpogojno prodaja žganja od sobotnih popoldanskih ur, do ponedeljka zjutraj.

najsrečnejša dežela, kar jih je pod solncem, kakor se iz dopisov iz raznih delov sveta prav dobro razvidi in spozna. Res je, da so tukaj vere iz celega sveta. Sosedje skupaj živeči in stanujoči so različnih ver in narodov; delalci v tovarnah in pri raznih delih, so ravno tako od vseh štirih vetrov — ali delajo, kakor udje enega telesa v največji složnosti in ljubezni.

Cerkve stoje blizo skupaj: ta je katoliška, sosedna protestantska, tretja kalvinska in še razne druge. Ko pa pride gospodov dan, se začno zvonovi oglašati ob raznih urah po vseh cerkvah; ljudje pa hite vanje vsak v svojo po svoji veri. Pa rojaki moji, mar menite, da je v tej zadevi kakošno zaničevanje ali zasramovanje? Ne, tega ni pri nas nikdar. Zunaj cerkve ne ostane nobeden, da bi voglaril, kar se pa žali Bog pri nas v naši mili domovini po letu premnogokrat zgodi. Torej dragi moji Dolenjci, posnemajmo v podpori, ljubezni in složnosti razne narode, zlasti pa naše rojake Poljake! Naj nam bode nepozabljivo geslo z združenimi močmi z njimi bomo vse premogli.

5. Državni in drugi uradniki naj se oprosté ob nedeljah vsakterega posla, ki ni neogibno potreben.

6. V kolikor je ob nedeljah dovoljeno, skrbé naj obrtniki, kar najbolje morejo, da se delavci primerno vrsté, da bode vsakteri delal le slednjo drugo ali tretjo nedeljo, ali pa le pol dné.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Najvažnša domača novica je neizmerno žalostna — Slovenci smo si med seboj v laséh, kakor doslej še nikdar ne. Pa zakaj? Liberalni listi očitajo, da je katoliški shod napadal družbo sv. Cirila in Metoda, napadajo našega prevzvišnega škofa, češ, da je duhovnom ukazal v dveh listih, da morajo hvaliti njegovo ravnanje, delati zoper liberalce itd. Bili smo priče na katoliškem shodu, zato smemo trditi vpricho Boga, da zoper društvo sv. Cirila in Metoda ni bilo besedice, marveč se je jako toplo priporočalo; beseda zoper tega ali onega gospoda še ni beseda zoper reč samo. Ravno tako je naravnost izmišljeno, da bi bili takovi ukazi kedaj prišli od našega škofa: noben duhoven na Kranjskem jih ni videl — in vendar, pravi „Slov. Narod“, so bili duhovnom poslani! Naše prepričanje je, da je greh zoper narod slovenski, ako se z lažjo begajo ljudje — da bode v strašno škodo našemu malemu narodu; da bode v pogubo prepotrebnej in koristnej družbi sv. Cirila in Metoda, katero smo vže tolikokrat priporočali v našem listu, za katero hočemo še delati po slabih svojih močeh — ako se ne krene kmalo na drugo stran. Vsi banketi ne bodo nič pomagali, ampak razdor le večali.

Naš deželni zbor se je pečal večinoma z gospodarskimi rečmi. Nemčurski poslanec g. dr. Schaffer je hvalil prejšnjo nemško šolo ter napadal sramotilno sedanjo — a slovenski poslanci so ga pošteno zavrnilo. 27. septembra je imel zadnjo sejo, kajti po ministerskem ukazu je bil preložen na nedoločen čas. Žal, da so naši liberalni poslanci ravno tu še pokazali svoj srd nad našim prevzvišenim škofom in katoliško mislečimi možmi, ki se nočejo slepo vdati vsemu, kar oni zahtevajo.

V koroškem, štajarskem in istrskem deželnem zboru so se Slovenci, kakor po navadi prezirali.

Na Tirolskem so imeli za južni laški del nove volitve v deželni zbor, ker prejšnji poslanci niso hoteli priti v deželni zbor radi tega, ker zahtevajo, naj se južni del dežele loči od severnega nemškega ter dá Lahom lastni deželni zbor. Italijani so izvolili prejšnje poslance, ki zopet ne pojdejo v deželni zbor.

Na Českem je najhujši boj še vedno. Nemci vlečejo na svojo stran; Mladočehi zahtevajo reči,

katerih Staročehi ne marajo privoliti. Slovani se morajo povsod prepirati med seboj v zasmeh svojim sovražnikom. Kedaj bomo prišli do pravega spoznanja?

V deželnem zboru nižeavstrijskem pa se bijejo posebno prijatelji židov in njih nasprotniki. Za kristijane je pač potrebno, da se bolj in bolj spoznajo, da so kristijani!

Na Gališkem se doslej nič kaj niso brigali za versko šolo; ali sedaj so se jeli zanjo oglašati. Ako to mišljenje prešine poljske poslance, potem je upati, da dobimo šolo, kakoršno želi verno naše ljudstvo.

Vitez Waser, predsednik nadsodišča v Gradcu gre v pokoj. Mož je bil vedno odločen nasprotnik Slovcem — delal je za Nemštvo pri nas kolikor je bilo mogoče. Radi tega liberalni Nemci točijo solzé, a mi imamo vzrok le veseliti se.

Kaj je novega po širokem svetu?

Nova vlada v Srbiji ima velike težave; radikalki, ki so prej imeli vlado v rokah, se jej močno ustavljajo. Po nekaterih krajih je prišlo kar do krvavih bojev.

Razmere med Francijo in Rusijo se bolj in bolj ohlajajo. Nekateri ruski listi pišejo, da bi bila neumnost, zvezati se s Francijo. Pa res ni lahko misliti, kako bi skupaj korakale ljudovladna Francija in koščeno samodržna Rusija.

Na Nemškem so se zjediniли katoliki in verni protestantje v državnem zboru. Za katoliško reč bode to gotovo koristno. Zadnji čas se je tu oglasil učen protestant, ki zagovarja jezuite. Tudi so obsodili na Pruskem dva časnikarja, ki sta sramotila katoliško cerkev — enega na šest, drugega na tri tedne v ječo. Kako se časi premijajo. Pred 15 leti bi bilo to na Nemškem nemogoče.

Na Angležkem so se v neem mestu vojaki spuntali, češ, da pretrdo z njimi ravnaajo. Angleži imajo malo vojakov, a še ti so večinoma najeti.

V Egiptu vže mnogo let gospodarijo Angleži. Hvalijo se, da so jako mnogo koristnega storili za deželo. Trdijo, da bi bila grozna nesreča za deželo, ako bi jo oni zapustili. Če bi pa morda ne bila nesreča večja za kramarske Angleže?

V sredi Afrike ob reki Kongo je zadnja leta nastala velika država, v katerej je vže naseljenih dokaj Evropejcev. Ti so se napravljali na velike love na slone — Arabci pa so se zbal, da bi zmanjkalo slonove kosti — in prišlo je med njimi in Evropejci do krutega boja.

Piše se nam:

Iz Novega Mesta, dné 29. septembra. — Dolgo smo čakali, dolgo upali in se bali — slednjič se nam vendar le izpolni želja. Da res, tako so nas storile prejšnje neizpolnjene obljube maloverne, da prav do

zadnjega časa nismo verovali v dolenjsko železnico; priprosti ljudje še celo potlej niso hoteli verjeti, da prižvižga hlapon tudi do Novega Mesta, ko se je jela progati proti Kočevju vže graditi. — A sedaj je istina tukaj. Nekaj dni se vže vozi k nam orodje gospoda podvzmetnika Ceconia, Gajšeka in drugih, ki so z mnogimi inženirji dospeli v naše mesto.

Naša kmetijska podružnica napravi ob priliki premovanja goveje živine, ki bode tukaj dné 25. okt., veliko srečkanje. Dobitki so raznovrstno kmetijsko orodje in stroji. Glavni dobitok je stroj za čiščenje žita — vreden 75 gold. Srečka velja 10 kr. Čujemo, da se jih je vže precej prodalo; želiti je, da bi se oddale vse, ker ima srečkanje blag namen.

Letina bo deloma srednja, deloma celo slaba. Črv je storil grozno škodo — krompirja, fižola itd. bode kaj malo. Dolenjci, kolikokrat so vam „Novice“ priligovali: otresajte. končujte brošče ali kebre, da vam ne bode delal škode požrešni črv — pa koliko jih je ubogalo? Sedaj imate pa pokoro — škodo! Spametujte se vendar, ko zopet pride brošč le po njem, kakor eden mož, in potem se ne bo treba črva bati!

V gorica h imajo lepo grozdje in precej ga je in bode dalo izvrstno kapljico in sicer tistim, ki so škropili z galico o pravem času, kakor smo nasvetovali v „Novicah“. Kateri tega niso storili, kar jih je žali Bog grozno veliko, gledajo namesto dobrega grozdja večinoma rjavo listje ali gola trse.

V latinsko šolo se je vpisalo letos 212 učencev — štirje manj, kakor vlani. Vzrok je, ker jih ima prva šola mnogo manj, kakor v preteklem letu. Sicer smo pa s tem številom lahko zadovoljni; 20 ali 30 več bi jih ne šlo lahko v male šolske prostore.

Mestni zastop je ponudil kupljeno vojaško skladišče pri pokopališči za pošto, katero hoče vlada sprejeti v svojo skrb. Poštni nadkomisar je s tem popolnoma zadovoljen, občina je plačala vže lepe novce za potrebne načrte — upati je, da bodo tako meščani dobili kmalo večo korist in ceneje donajanje s pošte, mestna občina pa lepe prihodke od kupljene hiše. Iz tega je pač videti, da so se prehiteli tisti, ki so nekemu gospodu na ljubo podpisali prošnjo, naj se ne nastani pošta v onemu poslopju, ampak bliže. Res je, nekoliko dalje bomo večinoma imeli, — pa sto korakov več ali manj ni takova reč; kajti mnogo veči bode pa dobiček za mesto. Slednjič izrečemo še, da se nam je kaj odveč zdelo, da se je iz Novega Mesta v „Slov. Narod“ pisalo, kako je oni kraj nepripraven radi slabega pota, nevaren glede hudobnih ljudi in še več drugega. Čemu občinstvo domišljevat in take prazne stvari in občinsko last ob veljavo spravljati.

Z Dvora. — Gospod urednik sprejmite sporočilo iz našega do sedaj skoro pozabljenega kraja. Ne bom opisaval naših žalostnih razmer namreč, da je letina slaba, da se je tovarna vže lansko leto nehala, kajti s tem bi le druge čitatelje „Dol. Novic“ dolgočasil. Nekaj pa je, kar bi znalo marsikom vstreči. Odkar je tovarna prenehala, napravila sta si Janez Fabjan in B. Troc delalnici in sprejemata izjemši livarskih le vsakovrstna popravila namreč: strojev (mašin sezalnic) vredbe pri žagah in drugo. Izdelujeta tudi „žlajfe“ za vozove tako dobro, da se tako trpežnih malokje dobi. Omenjena izdelala sta tudi letos železno ograjo za stopince pred cerkvijo v Žužemberku prav lično. Omenim še, da sta bila prva med delalci v prejšnji tovarni, zato jima sme vsakdo popolnoma upati. Vsak si pa lahko večjih stroškov prihrani, ker mu ni treba v oddaljene kraje v popravilo poslati.

Domače vesti.

(Novo mašo) bode služil v nedeljo 2. oktobra kapucin, č. gosp. P. Eugen (Anton Merše) rojen Novomeščan v kapiteljski cerkvi ob polu deseti uri.

† (Umrli) so v Novomestu: Matija Tomc, pozlatar in podobar, rojen v Št. Vidu nad Ljubljano. Bil je vzor pridnosti in delavnosti; trudil se je svoje dni za vsakdanji kruh. Bil je že 82 let star, a delal je vedno, kolikor mu je slabo zdravje dopustilo, da bi le nikomur v nadlogo ne postal. Trudno truplo njegovo položili so 21. sept. v večni počitek. — Franc Učak, sluga tukajšnje gimnazije, 40 let star, rojen v Ljubljani, umrl je 20. sept. po dolgem bolehanju. Postrežljiv in priljuden z vsakem, si je, če tudi v podredjeni stopnji, toliko spoštovanja pridobil, da je imel prav mnogo in kaj odličnih pogrebcev. Zapustil je vdovo in troje ljubkih otročičev. — Franciška Blaznik, posestnica in lastnica znane Blaznikove tiskarne v Ljubljani je umrla 20. sept. po daljši bolezni na svojem posestvu na Viču poleg Ljubljane. Pokojna gospodična je bila jako pobožnega in blagega srca. Mnogo je delila dobrot ubogim ter bila sploh jako vneta za vse blago in dobro. — Veleč. g. Anton Hečevar, župnik v Šent Lorencu ob Temenici je umrl po kratki a hudej bolezni 24. sept., zadel ga je pet dni prej kap na Medvedjeku. Pokojni je imel še le 57 let. Bil je blaga duša, skrben pastir, odkritosrčen prijatelj. Kjer je pastiroval je zapustil najboljši spomin. Bog mu plačaj njegov trud z vednim veseljem v rajni Lahka jim zemljica!

(Odbor kmetijske podružnice) ima svojo sejo v ponedeljek 3. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne v mestni hiši Novomeški s sledečim vzporedom: 1.) Določitev prostora za razstavo goveje živine in naprava potrebnih ograj. 2.) Poročilo o kmetijskem predavanju. 3.) Poročilo o nakupu dobitkov in o prodaji srečk. 4.) Naprava ameriške trtnice in prošnja za trte.

(Srečke za loterijo kmetijske podružnice) so že vse razposlane. Podpornike in prijatelje podružnice, ki so drage volje prevzeli razprodajo srečk, prosimo tem potom, da skušajo prejete srečke hitreje ko mogoče razpečati. Do 10. oktobra t. l. naj nam blagovolijo na vsak način poslati preostale srečke nazaj, če se jih ne upajo več razpečati. Z 10. oktobrom zapadejo tedaj srečke, ko bi ne dobili do tega časa nikakega poročila.

(Dobitki za loterijo) bodo razstavljeni ob ponedeljkih dné 10. 17. in 24. oktobra t. l. pred vojaško oskrbovalnico, sedaj mestnim poslopjem. Nadrobno razglasili bomo dobitke pa še le v prihodnjem listu „Dol. Novic“, ker pričakujemo od nekaterih strani še nekoliko podpore.

(Nakupovanje konj za c. in kr. vojno!) Vsled prizadevanja samostalnega konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske odredilo je vis. c. in kr. vojno ministerstvo, da bode uradovala dné 3. okt. t. j. v ponedeljek po sv. Mihaelu (semenski dan) dopoldne ob 10. uri v Kostanjevici asentna komisija za remonte, ki bode kupovala konje za c. in kr. vojno. Podpisani odsek tedaj pozivlje vse kranjske, zlasti pa Dolenjske konjerejce, da pripeljejo pred imenovano komisijo tiste svoje konje, ki so na prodaj in ki so spodobni za vojno. Konjerejci! Podpisani odsek se je dolgo trudil, predno je dosegel ta velevažni čin vis. c. in kr. vojnega ministerstva, ki naj naredi našo konjerejo dobičkonosnejšo, a sedaj je pa na vas ležeče, da pripeljete pred asentno komisijo obilo sposobnih konj

vedel česar se bode potem vršilo to nakupovanje redno in vsako leto in vsled česar bode potem mogoče konjerejcem svoje konje boljše in laže prodajati. Pripeljite pa svoje konje skrbno osnažene, pravilno podkovane, z ostrizenimi bicelji, z lepo uravnano grivo in ravno ta in repom. Vadite zadnje dni svoje konje tudi v prepeševanju, da se lepi in gosposki pokažejo pred komisijo. — Posnetek iz določil konjarstva e. kr. vojne: **Azentna komisija sme kupiti le tiste konje, od katerih se pričakuje, da bodo dosegli vso sposobnost za službo v vojski, zato se je ozirati le na tiste konje, ki so prave rasti, v katerih teče „prava kri“ in ki so prav vzrejeni; to velja posebno za konje za ježo. Kupljeni konj mora biti brezdvomno vže štiri leta star, a ne starejši, nego sedem let. Za sposobnega konja za kavalerijo in za konja za ježo pri artileriji se plača 250 gold., za vožnjo pri artileriji sposobnega konja pa 350 gold.**

(Program delitve premij za govejo živino,) ki bode v torek 25. oktobra (na dan Lukeševoga semnja) t. l. v Novem Mestu. Visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo in slavni deželni odbor kranjski sta na predlog c. kr. kmetijske družbe kranjske blagovolila dovoliti, da se napravi delitev premij za govejo živino v Novem Mestu 25. oktobra za okrajno glavarstvo Novomeško ter sta v ta namen dovolila potrebni denar. — Namen razstavi in delitvi premij je: a) Da se živinorejci tega okraja s primerjanjem goved izpodbudijo za napredek živinoreje in o njej pouče. b) Da se razvidi uspeh, ki se je zlasti z deželno in državno podporo dosihdob dosegel pri reji naše domače goveje živine. 1. Pravice do premij v Novem Mestu imajo vsi živinorejci okrajnega glavarstva Novomeškega. 2. Do devete ure dopoldne mora vsa živina biti na mestu razstave, in sicer posebni junci, posebne telice in posebne krave za ograjo privezane. Vsak lastnik mora sam skrbeti, da ima njegova živina hlapca ali deklo, ki streže živini. 3. Živina, katera hoče postati deležna premije, mora najmanj uže pol leta biti lastnina tistega gospodarja, ki jo razstavi. To mora razstavnik dokazati s pričevalom svojega županstva. 4. Možje, kateri bodo sodili o premovanji živine, izbero se po dotičnem predpisniku c. kr. ministerstva za kmetijstvo in se morajo ravnati po predpisih, zato določenih. 5. Kdor je premijo dobil, mora se s posebnim pismom zavezati, da bode izpolnil vse, kar veleva imenovani ministerski predpisnik, ter da bode obdarovano govedo najmanj eno leto obdržal za pleme. 6. V razstavo se pripuščajo: junci (biki), ki so pol do 3 leta stari, breje telice, ki so najmanj 2 leti stare, molzne krave, ki so imele eno, dve, tri, štiri ali k večjemu pet telet, odstavljena teleta do vštete četrtga meseca. — Govedo sme biti izvirnega Marijedvorskega, Muriškega, Beljansko-Pincgavskega plemena in pa domača živina, mešana z zgoraj imenovanimi tremi rodovi ali pa tudi z drugimi zlahtnimi rodovi, ali pa tudi čisto domača živina. 7. Za lepo živino so določene naslednje premije: I. za biko 5 premij in sicer ena po 25 in ena po 15 ter tri po 10 gold. II. za krave 4 premije in sicer ena po 20 in tri po 10 gold. III. za breje telice 5 premij in sicer ena po 20 in štiri po 10 gold. IV. za lepa odstavljena teleta (do 4 mesece stara) druge premije in sicer ena po 10, druga po 5 gold. — Posestnikom, ki bodo pripeljali k premovanju v vseh oddelkih najbepšo skupino govedi, sme presojevalni odbor prisoditi vrh gorenjih premij tudi priznansko diplomu

za umno živinorejo in v posebnem slučaju še izvanredno posebno premijo.

Slavnost začetka gradenja dolenjske železnice v Novem Mestu.

Ker smo Dolenjci že četrto stoletja brezvspešno pričakovali gradenja dolenjske železnice, so mnogi med nami še celo zadnje čase, ko se je jela graditi proga proti Kočevju, z glavo zmajevali; a včeraj dné 29. septembra, uresničilo se je kar smo dolgo pričakovali, ter se je pričela tudi ta proga delati na jako slovesen način.

Na predvečer naznanjal je obhod naše mestne godbe, da ima biti kaj izvanrednega; svirala je podoknice preblagorodnemu gospodu okrajnemu glavarju, mestnemu županu in našemu velezaslužnemu državnemu poslancu, prof. Šukleju. Na kapiteljskem marofu pa se je prižigal umetalni ogenj in odmeval strel.

Dné 29. septembra popoldne ob 3. uri pa se je pomikalo gasilno društvo z godbo na čelu in skoro vse prebivalstvo, staro in mlado, na kraj, kjer se ima staviti kolodvor (ob novej cesti na Jelenčevaj njivi). Veleblagorodni gosp. c. kr. okrajni glavar se gospo soprogo, milostljivi gosp. prošt Urh v spremstvu štirih duhovnih gospodov, mestni zastop, višji uradniki, gg. inženirji in podjetniki in zastopniki društev pripeljali so se na imenovani kraj. Na lici mesta, katero je bilo s zastavami okrašeno, bila je vrsta čedno opravljenih delavcev se svojim orodjem; na nekoliko vzvišenem prostoru pa je bila lepo vredjena skupina inženirskih instrumentov. Ob vsakej strani pa jeden šotor za sveto opravilo blagoslovljenja in drugi šotor za odlično gospodo. Ko gospod župan vse navzoče pozdravi, izrazi svoje veselje, da se začne dolgo zaželjeno gradenje ter dá na to g. častnemu meščanu in poslancu Šukleju besedo, kateri je govoril tako-le:

Slavna gospoda, čestiti rojaki!

Napočil je toraj oni dan, po katerem je tako živo hrepenela naša Dolenjska. Svečanost, katera je Vas danes zbrala v tolikem številu na tem prostoru, vidni dokaz je, da se je tudi v naših pokrajinah dejanski pričela zgradba toliko zaželjene železnice. Jedno dobro leto še, in po mirni dolini zelene Krke odmeval bode ropot železničnega stroja, ter železnični tir nas spravi v zvezo z velikim svetovnim prometom. Gospoda moja, koga izmed vas ne prešinja misel, da je trenotek, ko se prva lopata zasadi za našo železnico, prav zgodovinske važnosti za naše Mesto in za to ozemlje!

Kajti, gospoda moja, saj se dá razgovarjati o tem, ali niso naši predniki v onih davnominiatih časih, ko železnice še poznali niso, morda ugodnejše in srečnejše živeli, nego njih potomci v današnji nervozni, razbarjeni dobi. Toda o tem pa ni mogoča nobena kontroverza, da sedaj, ko je ves svet kar prepežen z železnicami, ko lokomotiva vže drvi po neizmerni ravnini azijskeje ter se pospenja gori v sinje višave planinskih orjakov, da je sedaj pokrajina brez take zveze naravnost zgubljena, uničena. Brez železnice se konkurenea niti misliti ne dá več. Mi Dolenjci znamo to iz lastne žalostne skušnje. Kar smo izvažali blaga izvan Dolenjske, ceneje smo morali prodajati, kar smo kupovali, dražje smo morali plačati. S poljedelskimi pridelki nismo mogli vun na večja tržišča, radi tega je zaostajalo naše poljedelstvo, obrtnija je popolnem prenehala, kar je še bilo tovarna dolanjska, so jedne

drugo nehale, naša kupčija je onemagala in hirala — je še nekoliko let in neizogibna osoda, katera bi zadela prijazne naše pokrajine in prebivalstvo Dolenjsko, bila bi tako žalostna, da si že kar predstavljati ne moremo. S tem, da dobimo si mi svojo železnico, da se mi ustopamo v krogotok svetovnega življenja — odpira se nam Dolenjcem pogled iz tužne sedanjosti v boljše, milejšo bodočnost.

In kako smo pa vendar le dospeli do železnice dolenjske? Gospôda moja! dolga je bila pot in težavna, popisati je ne maram na tem mestu. Mnogo je bilo zaprek, premagali smo jih srečno s pomočjo raznih faktorjev, katerih se bode vedno hvaležno spominjal dolenjski rôd. Ali zastonj bi bili vsi naši naporî, ako bi naš glas ne bil prodrl do Najvišjega prestola, da se je uslišal na onemu vzvišenemu mestu, kamor vsak verni Avstrijanec zaupno obrača svoje poglede. V ustayni državi živimo, a vendar rečem naravnost: Spominjaj si dolenjska stran, da se ti gradi železnica, ker je uvaževajoč njeno absolutno potrebo, sam naš presvitli cesar jo je želel. Cesar sam se je živo zanimal za to zgradbo. Prilika, spoznavati to zanimanje, bila je dana tudi meni, zastopniku vašemu, povodom zadnjega sprejema avstrijske delegacije. Tedaj je tudi moja malenkost naš presvitli cesar nagovoril in takoj, po nekaterih besedah, namenjenih specijelno moji osebi, zasukalo je Nj. Veličanstvo govor na dolenjsko železnico. izražajoč svojo srčno zadovoljstvo, da je sedaj osigurana prevažna ta stavba ter nado svojo, da bode obilno sadû rodila našemu prebivalstvu.

Gospôda moja, podpora, kojo smo prejeli v to vitalno vprašanje na najvišjem mestu, ojačiti nas mora in ojačila nas bode v oni neomahljivi udanosti do vladarja in vladarski hiši, katero so podedovali od svojih pradedov. Saj je mesto Rudolfovo uprav habsburška naselbina, ustanovljeno je po preslavnem členu habsburške dinastije, njegovo ime ga diči, podoba njegova blesti v mestnem grbu. Odkar obstoji ta mestna občina v osrednji dolenjske, vedno so njeni meščanje dejanjski dokazali razvnetost svojo za avstrijske vladarje in avstrijsko državo. In danes, ko se nam je dala srčna želja, ko vprvič zasadimo lopato za železnico, ki postajo našo, dvignimo torej glas ter izrazivši svojo hvaležnost, zaorimo: Bog živi našega cesarja, Franc Josipa I. trikrat Slava!

Ko so burni slava-klici potihnili, začelo se je duhovno opravilo m. g. prošta Peter Urha z asistenco štirih gospodov. Obred blagoslova je jako lep: psalm, ki so ga peli gospodje P. Otokar in P. Gothard frančiškana, g. mestni vikarij, g. kaplan iz Prečne in kapiteljski organist je vse ganljivo poslušalo. Blagosloy sklenil se je z zahvalno pesnijo, med katero je svirala mestna godba. Po končanem blagosloyu zapoje pevci „Dol. pevskega društva“ Jenkovo „Molitev“, — krasen zbor, ki se je kaj lepo pel, pa žal, da ni bilo polno število pevcev, kakor bi jih na prostem bilo treba. Za tem pričelo se je običajno zasajanje lopate. Prvi je zasadil lopato veleblagorodni gospod c. kr. okr. glavar, ter z lepimi slovenskimi besedami izrazil veselje nad začetkom gradnja prepotrebne proge za njemu tolikanj priljubljeno Dolenjsko; končavši svoj govor v nemškem jeziku je zasadil lopato z rekom: „Vse za Avstrijo!“ Vse občinstvo pa je odzvalo z Živio- in Slava-klici. Drugi je zasadil lopato gospod mestni župan v imenu našega mesta in tako dalje cela vrsta gospodov, vsak se svojim pomenljivim rekom, izmed katerih naj ome-

nimo našega ml. c. prošta, ki je zasadil lopato v imenu Boza in svete Trojice od katere izhaja ves blagosloy.

Ko je godba odsvirala in so še pevci zapeli pesem: „Lopa naša domovina!“ s tem se je slavnost končala. Delavci, ki so ves čas slavnosti imeli vsak svoje orodje v roki, začeli so pridno kopati; zadovoljno občinstvo pa se je vračalo zopet v mesto, v spremstvu godbe, ki je potoma marljivo svirala.

Delo se je torej pričelo; Bog daj svoj blagosloy, da bomo tudi odprtje železnice pozdravili s takim veseljem, kakor smo njen začetek!

Loterijske srečke.

Trst	17. septembra	34	11	1	17	40
Gradec	24. „	60	77	26	76	73

Zahvala.

Podpisano županstvo izreka svojo najiskrenejšo zahvalo; velerodnemu gospodu c. kr. okr. glavarju vitezu Otonu Vestenecku, prečast. gospodu proštu Petru Urhu, vsem častitim gospodom uradnikom in duhovščini, p. n. gospodom inženirjem in podjetnikom, vsem društvom, v obče vsem, ki so se svojo navzočnostje blagovolili se udeležiti in so pripomogli k lepem vspehu slavnosti dné 29. septembra povodom pričetka dela za Dolenjsko železnico, v mestni občini

Novo Mesto, dné 29. septembra 1892.

Županstvo.

Grajsko oskrbništvo Ruperč Vrh

prodaja lepa bukova drva meter po 2 gl. 60 kr. na dom postavljena. Zalogo ima v Novem Mestu gosp. Friderik Schwarz in v Kandiji gosp. Josip Windischer. Tudi se sprejemajo večje pošiljatve za urade in zasobnike, naročila za te sprejema Friderik Schwarz ali pa grajsko oskrbništvo.

(208-1)

Za mnogobrojne sprejete častike od č. gg. tovarišev in tovaršic, pa tudi drugih prijateljev k imenovanji nadučitejem za Radovljico, izrekam tem potom najtoplejšo zahvalo. — Odhajajoč iz prijazne Dolenjske, kličem vsem č. gg. tovarišem, tovaršicam in prijateljem presrečni „Na zdar!“

V Mokronogu, dné 30. septembra 1892.

Andrej Grčar, nadučitelj.

Naprodaj je lep, čvrst konj

v petem letu, okoli štirnajst pesti visok in je jako pohleven. Več pove vredništvo „Dol. Novic“.

Na prodaj

je takoj iz proste roke hiša št. 20 v Kandiji pri Novem Mestu. Ista je na jako pripravnem kraji, za vsako kupčijo ali gostilno in še v prav dobrem stanu. Poleg hiše sta dva lepa vrta. — Več se izve ravno tam.

Vsim svojim častitim prijateljem in znancem izrekam pri svojem odhodu v Črnomelj srčni pozdrav.

Novo Mesto, dné 28. septembra 1892.

(209)

Ferdinand Haika,

lekarnar.

Naznanilo

zaradi

prodajanja strojev.

Izvedela sem, da razširjajo agentje, kateri potujé nabirajo naročila na stroje, vest, da ne vodim več mojega pokojnega soproga g. Frana Detter-ja trgovine s stroji.

To je poyse neresnična vest in zategadelj naznanjam, da bodem tudi se nadalje vodila trgovino s stroji in se trudila postreči p. n. kupovalcem z izbornimi stroji vsake vrste.

V Ljubljani, dné 12. junija 1892.

Ana Detter udova.

(157-5)

Oskrbništvo graščine Gradac pri Metliki prodaja

ogljje za kovače

in tudi

drva v metrih zložene

na Padežu in Peščeniku. (191-2)

Službo organista išče.

Izurjen organist, kateri je oženjen, dober pevec, zna popravljati orglje in je tudi slikar, želi službe. Službo sprejme z zmernimi zahtevami.

(197-2)

Franc Koritnik,

organist. p. Jesenice ob Savi na Dolenjskem.

Mlin se daje v najem

z novo opravo na reki Kulpi, s petimi tečaji, stopami in prevozom na glavni cesti Cernomelj-Karlovec. Pri mlinu so vsa potrebna gospodarska poslopja novo zidana in do 15 oralov polja prvega razreda. Ponudbe sprejema do 12. oktobra t. l. upravništvo grajščine stari Ribnik, pošta Metlika. (194-2)

Novi mlin v Radečah

s štirimi tečaji, stopami, z hišo za stanovanje in več drugim poslopjem, vrtom in njivo, se daje v najem ali proda. Več se izvé pri Janezu Plazer-ju v Radečah pri Zidanem Mostu. (200-2)

Lepo posestvo

pol ure od Ljubljane ležeče, obseza 43 oralov njiv, pašnikov, vrtov itd., s prostornim gospodarskim poslopjem za vsako obrt, posebno za mlekarstvo jako ugodno. Proda se pod prav ugodnimi pogoji. Obrniti se je na

J. Rodè-Dogan-a

v Ljubljani.

(205-1)

Ugovorni urednik, izdajatelj in založnik I. Krajev.

Zobozdravnik A. Paichel

ustavlja

(196-2)

umetne zobe in zobovja

brez bolečin, plombira ter vse zobne operacije izvršuje. Prebival bode v Novem Mestu od 3. oktobra nekaj dni, in ordiniral vsak dan od 9. do 4. ure v gostilni „pri Solncu“.

Lepo posestvo naprodaj.

Na Brezovici pri sv. Ani v Trebeljski fari je naprodaj okolo 40 oralov obširno posestvo z dvema hisama in pod njima pa tri obokane kleti, svinjak s tremi hlevi in obokana kašča, zidana senica, poldrugi pód in kozolec. Vgozdu je bukovo, hrastovo, kostanjevo in orehovo, na vrtu pa mnogo sadnjega drevja. Dalje sta še dva vinograda in zidanica, veliko kmetijskega orodja in živine, katero lahko kupec dobi s posestvom vred. — Prodam tudi ročni mlin, ki brez vode izvrstno melje. Ceno vsake od imenovanih stvari pove

(06-1)

Martin Metelko,

posestnik na Brezovici, pošta Mokronog.

V Bajnofu pri Rudolfovem

so na prodaj

mnogovrstna fina vina

po nizki ceni. (184-3)

V hiši št. 175 v Novem Mestu

je takoj oddati počeniš I. oktobra stanovanje, obstoječe iz treh sob, kuhinje, drvarnice in kleti in nekaj vrta. Več se izvé ravno tam. (199-2)

Učenec.

kateri je z dobrim vspehom dovršil ljudsko ali tudi kak razred srednje šole ter je marljiv in lepega vedenja, sprejme se takoj v prodajalnico z manufakturnim blagom. Kje pové upravništvo „Dol. Novic“.

Več tisoč dobro žgane opeke

imam na prodaj na Dol. Straži na južni strani poleg družih opekarn, kjer sem napravil svojo lastno opekarno. Priporočam se slav. občinstvu ter sprejemam tudi pismena naročila in na ista odgovarjam.

Jurij Springer.

(174-3)

opekar, Dolenja Straža pri Novem Mestu.

Krojaški poslovodja

z dobrimi spričevali sprejme se takoj za voditelja krojaške obrti v Črnomlji. — Obrniti se je na udove Ano Švajger v Črnomlji h. št. 10

11